

Ünnepi beszéd.

— Március 15-re. —

Kedves Magyar Testvéreim!

Örömmel szívünkben, örömmel lelkünkben gyültünk össze most is, mint minden alkalommal, amikor a márciusi nagy napok emlékének akarunk áldozni.

Ezt az örömet nemcsak az teszi indokoltá, hogy a természet felszabadult téli börtönéből s elérkezett az idő, amikor nemsokára virágbaborul erdő, mező, hanem azért is, mert a március mindig megfiatalítja a lelkeket. Van valami bűvös erő a tavasz ez első hónapjában, ami felkavarja a lelkeket, friss vért dobogtat a szívbe, ami mindig nagy elhatározásokra, nagy tettekre, cselekedetekre ösztönzi a lelkeket.

Nekünk is volt egy márciusunk, amely ezeréves történelmünk legragyogóbb lapjára került. Tündöklő fénye még most, csaknem egy évszázad multán is oly fenségesen ragyog, hogy szinte fáj a belenézés, vakít a fénye, mert érezzük, hogy még ma is sokat, nagyon sokat tanulhatunk attól a nagy márciusi ifjúságtól.

A világ ma ismét forrongó, kavargó állapotában van. Világháború dúl országok, földrészek fölött, embereket, nemzeteket sodor a végzet útjára s ilyenkor, a viharban még jobban esik megállni egy pillanatra olyan tettek előtt, mint azok a negyvennyolcas márciusi cselekedetek voltak. Erőt merítünk az ő évszázados rabságot megdöntő erejükből; hitet az ő lehetetlent is megvívó hitükből; akaratot és elszánást, az ő csodákat művelő akarásukból és elszánásukból.

Mert tanulhatunk attól a nagy márciusi nemzedéktől ma is, mi is.

Miért nőtt ki az a nemzedék annyira ezeréves történelmünk keretéből a nagyság, a fenségesség aranysugáros felhőibe?

Egy szóval felelhetünk rá: azért a nagy, mindent elnémító, minden ellentétet kiegyenlítő *összetartásért*, amely eltöltötte akkor a lelkeket s amely képes volt arra, hogy az elgyengült, halálra ítélt magyarságot olyan emberfeletti erőfeszítésre, akarásra, elszánásra képesítette.

Mert az a nagy márciusi nemzedék, amelynek emlékezetét ma ünnepeljük, össze tudott tartani a célkitűzésben, a munkában, a szenvedésben, a lemondásban, küzdelemben és a hősi halálban is.

Ezeréves történelmünknek legragyogóbb lapjain mindig ott találjuk a nemzeti összetartást. Nagy gondolatokat csak nagy és az egész nemzetre kiterjedő összetartás valósíthatott meg! Ez történt akkor, azon a nagy márciusi megmozdulásban

is. Egy évszázados aléltségban álmodozó nemzet ébredt tudására közeledő veszedelmének, tűzte maga elé célként az élet napfényes oldalára való feltörekvést s ezt a nagy gondolatot tűzte egyetlen célként nemzeti vágyai, nemzeti törekvései elé. És ennek a célgondolatnak akkor csodálatos egyesítő, összetoborzó és együttartó ereje lett. Ez a minden magyart egy táborba hajtó, és erősen összefogó célgondolat tette képessé az immár fáradtnak, betegnek látszó nemzetet olyan cselekedetekre, amelyekre ellenségeink nem számítottak, s amelyek bámulatba ejtették az egész világ népeit.

Az összetartás állította egymás mellé a szegényt és gazdagot, öreget és fiatalat s mindenkit, korra, nemre és minden másra való tekintet nélkül, abban a nagy gondolatban, hogy megteremtsék, felépítsék az új, a szabad és független Magyarországot. Ma is káprázunk, ha arra a nagyszerű összetartásra gondolunk, amit akkor láttunk a magyarság minden tagjában. Nem nézték akkor azt, ki milyen családból származik, ki milyen munkát végez, milyen címe van és mennyi birtokot örökölt, egyetlen eszme égett csak minden magyar szívében: a haza szolgálata és megsegítése. Ezzel a gondolattal hagyta ott a földműves ekéjét, ezzel hagyta ott a tanító iskoláját, a mérnök műszereit, az iparos szerszámait, s vette kezébe helyettük a fegyvert s vállalta érte a harcot, küzdelmet a világ minden ármányával szemben! Ez a mindent összetereelő akarat tette olyan naggyá, erőssé, hatalmassá ezt a nemzetet, hogy a világ bámulatára megverte Európa egyik legnagyobb és legjobban felszerelt hadseregét, amikor az betört hazánkba, hogy tartományi rangra süllyessze. Ez a szinte egyedülálló nemzeti összetartás tette egyedül képessé arra, hogy munkát, nélkülözést, egyéni sérelmet, szenvedést, türelést, küzdelmet és a halált is szívesen vállalta minden magyar, mert a közös érdek, a haza érdeke kívánta meg tőle a lemondást, a türelést, a szenvedést, a hősi halált is, ha kellett.

Most, amikor egy új világ van kialakulóban, segíthet-e más rajtunk, mint a márciusi nagy összetartáshoz hasonló nemzeti összefogás. Országok tűnnek el a történelem színpadáról, hogy újaknak, életerőseknek, összetartozóknak, egy célra törőknek adjanak helyet a nap alatt.

Nekünk is meg kell szívlelnünk az idők nagy szavát. Ha élni, megmaradni akarunk e helyen, ahová a történelmi végzet állított, csak úgy leszünk erre képesek, ha követjük annak a nagy márciusi nemzedéknek minden ellentétet elsímító nagy, egyetlen, hatalmas nemzeti összefogását. Ez tehet csak erőssé, naggyá, hatalmassá bennünket s ha azok leszünk, nagyok, erősek, hatalmasok és egy célra törők, a poklok kapui sem bírnak velünk, megállunk ezen a földön szilárdan, rendületlenül s tovább teljesítjük történelmi küldetésünket, hivatásunkat s boldogabb, szebb, újabb ezredévben!

A márciusi nagy napok összetartása erre tanít bennünket.

Rajtunk áll, hogy élni vagy halni akarunk-e, akarjuk-e követni azt a nemzedéket hősi összetartásban vagy szét akarunk-e hullani, mint az oldott kéve.

És akkor, ha követjük a nagy márciusi összetartást, mondhatjuk el mi is a költővel:

Hiába verik majd félre
Az árulók a harangot:
Elnyomja a Talpra magyar!
A hitvány áruló hangot!
És... ha minden porrá égett,
Ami szenny, rongy, ami kórság:
Ujra éled hamvaiból
A megtisztult, újra erős
Ezeréves Magyarország!

Ugy legyen!

SZÉP MÁRCIUS.

Szép március volt... A hamu alatt
Éledt a tűz és régi vágyakat
Dajkált a márciusi ébredés.
Kinőtt Széchenyi szép vetése
S jeget, bilincset feltört egymaga:
Petőfi Sándor Nemzeti dala.
Esküt kiáltott agg és fiatal.
Szabad viharként szállt a diadal,
S a büszke láng az Égig fölcsapott,
Nevelve nekünk sok-sok csillagot.

Hazánk fölött bár új kor tántorog,
Az ifjak, hősök, Gábor Áronok
Behintik szívünk hűség selymivel
S a hű szív őket nem felejtí el!
Tavaszt ha hoz a márciusi szél:
Hitünk öbennük mindig újra él!

A dermedt föld, ha béklyókat levet
És szerteszór sok újhold életet,
Rügyet, virágot, bogarat, füvet:
Csodát termett az áldott lendület!
Az emberszívben is mozdul a vér
S az elhalkult hit benne újra él!

Szép március! Te tettek hajnala,
Feltámadásnak küldött angyala,
Szétvert magyarnak fogd meg a kezét